

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Programmadirectie COVID-19
Team C

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34

www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij

5.1.2e

5.1.2e @minvws.nl

Datum

4 februari 2021

Aantal pagina's

3

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

verslag

Betreeft	briefing GR advies Ethische en juridische aspecten COVID-19 vaccinatie
Vergaderdatum en -tijd	3 februari 2021 20:00
Vergaderplaats	
Aanwezig	Aanwezig: 5.1.2e 5.1.2e
Afwezig	
Kopie aan	

De Gezondheidsraad richt het advies "Ethische en juridische aspecten COVID-19 vaccinatie" van de Commissie Ethiek en Recht toe. Dit is dezelfde commissie die zich heeft gebogen over advies testbewijzen. Deze commissie bestaat uit verschillende juristen en ethici.

De oorspronkelijke aanleiding was een motie, die leidde tot 2 adviesvragen:

1. Welke categorieën beleidsinterventies zijn er (niet ingrijpen tot aan drang of dwang) en vanuit welk afwegingskader kunnen deze beoordeeld worden?
2. Wat is rol van de overheid en hoe kan daar invulling aan worden gegeven?

Ad 1.

Er zijn een aantal interventies die kunnen worden ingezet, die zijn uitgezet op een interventieladder (categoriseren van interventies aan de hand van hoe keuzevrijheid wordt beperkt). Drang en dwang liggen op continuüm dat gaat van informatie bieden (adviseren/communicatie), het bieden van redelijke argumenten en aanzetten tot reflectie tot aan geen keuzevrijheid (gedwongen vaccinatie). En zijn milde vormen van gedragsbeïnvloeding: nudging, overreden en adviseren. Het versoepelen van maatregelen voor gevaccineerden is drang. Dwang is echt dat je er niet aan ontkomt, ondanks verzet. Een directe vaccinatieplicht wettelijk met een sanctie kwalificeert zich als stevige drang (er dan nog maar beperkte

keuzevrijheid). Hoe sterk drang is hangt ook af van alternatieven die er zijn. Je kunt ook ontmoedigen of juist te stimuleren. Onderscheid lichte drang en harde nudge is fluide. Zachte nudge is bv een herinnering aan je vaccinatieafspraak. Harde nudge is bv sociale druk na een vergadering waarin iedereen wordt gevaccineerd. Overreding is met logische argumenten iemand overreden. Het minst sterk is advisering (info voor een goed geïnformeerde keuze). Maar dit is alleen de kwalificatie: ter beoordeling van rechtvaardiging is door de commissie een afwegingskader gemaakt. Hoe meer keuzevrijheid wordt beperkt, hoe ethisch problematischer. Rechtvaardiging vanwege 1) individuele gezondheidsbelang en 2) collectieve volksgezondheidsbelang. Daarom ethisch/juridisch afwegingskader.

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID19
Team C

Datum
4 februari 2021

Ad 2.

Als het gaat om private partijen, die hebben ondernemingsvrijheid en mogen in principe vragen om vaccinatiebewijs voor toegang. Maar dat moet binnen de geldende wet- en regelgeving blijven. Van private partijen mag verwacht worden dat zij een belangenafweging maken. Beoordeling is complex. Gaat om essentiële of niet essentiële voorziening, epidemiologische situatie, welke alternatieven er zijn. De commissie meent dat overheid verantwoordelijkheid heeft om toezicht te houden en verantwoordelijkheid heeft om in te grijpen bij onaanvaardbare inbreuken.

Bedrijven (bijv. ziekenhuizen) hebben een zorgplicht voor hun klanten, medewerkers, bezoekers. Ook economische belangen spelen een rol (caféhouder). Aan de andere kant zelfbeschikking, lichamelijke integriteit, vrijheid van levensovertuiging. Het is ook belangrijk om te kijken naar alternatieven / horizontale werking grondrechten: die kunnen met elkaar in conflict zijn. Private partijen moeten zich daarnaast houden aan wet- en regelgeving. Daarom heeft de GR een afwegingskader gemaakt, voor de private partijen maar ook voor overheid om daarop mee te kunnen kijken.

Afwegingskader:

- Vaccinatiebewijzen moeten effectief en noodzakelijk zijn
- Vaccinatiebewijzen moeten proportioneel en de minst ingrijpende maatregel
- Private partijen moeten eventuele schadelijke gevolgen minimaliseren
- Vaccinatiebewijzen mogen niet leiden tot ongerechtvaardigde uitsluiting en discriminatie
- Private partijen moeten zich houden aan privacywetgeving
- En moeten periodiek evalueren of de inzet van vaccinatiebewijzen nog voldoet aan de voorwaarden.

De overheid moet de grondrechten borgen en bij onaanvaardbare situaties ingrijpen door:

- * wettelijk verbod
- * gedeeltelijk wettelijk verbod
- * wettelijk verplichten toetsen voorwaarden afwegingskader
- * stimuleren van zelfregulatie (brancheorganisaties, richtlijn opstellen) of
- * geen aanvullende regulering

Verskil met testbewijzen en met interventieladder van de overheid is vooral: als de overheid iets inzet als drang, dan moet zij dat helder uitleggen aan de bevolking.

Gesprek over de bevindingen.

A) Interessant onderwerp is de fase waarin nog niet iedereen de kans heeft gehad om zich te laten vaccineren (de facto de komende maanden). De GR benadrukt dat ongerechtvaardigde uitsluiting uiteraard niet mag. Hier speelt onderliggend ook het vraagstuk van discriminatie. GR geeft aan dat het kader in feite verder gaat dan de wet, erg restrictief is. Je mag uiteraard niet discrimineren, maar dat betekent feitelijk dat zolang nog niet iedereen de kans heeft gehad om zich te laten vaccineren hieraan lastig te voldoen zal zijn. Daarmee klinkt het als een 'nee, tenzij' waarbij de kans uiteraard wel bestaat dat mensen/partijen vindingrijk zullen proberen te zijn in het vinden van wegen om aan de criteria te voldoen. Daarbij speelt verder dat een klant/persoon in het geval van het kader zijn of haar recht moet halen. Het zou een wettelijk kader vragen om dat bijvoorbeeld meer om te draaien. Wat is gerechtvaardigd, is vooral ook politieke vraag en afweging. Als je langs die kant voor mekaar krijgt dat mensen zich meer laten vaccineren is dat mooi, maar als dat niet het geval is dan is het vooral uitsluiting. Zeker in situatie van schaarste. De GR benadrukt dat aan ALLE voorwaarden van het afwegingskader moet worden voldaan.

B) Internationaal/reisverkeer

Ten aanzien van de reisbranche en eventuele beperkingen bij vliegen, dit ziet de GR als vraagstuk wat raakt aan Europees en internationaal recht. Het gebruik van een vaccinatiebewijs door bijvoorbeeld andere lidstaten/landen is daarmee buiten scope van dit advies, wat zich met name richt op privaatrechtelijke partijen. Als MinVWS ook hierop een advies zou willen, kan dat een aanvullende adviesaanvraag betekenen.

Om tot een standpunt te komen hebben we niet veel tijd, we moeten snel beleid maken, anders gaan anderen beleid maken.

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Programmadirectie COVID19
Team C

Datum
4 februari 2021